

REMISSVAR

Datum	Beteckning
2013-02-28	2012-110-7762
Er datum	Er beteckning
2012-12-10	U2012/6797/SF

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Remisspromemorian Studiemedel utan prövning av vissa äldre studieresultat

Sammanfattning

Centrala studiestödsnämnden (CSN) anser:

- att det finns ett behov av förtydligande av vilka utgångspunkter som ska gälla för beräkningen av tioårsgränsen, och
- att det finns ett behov av förtydligande av hur prövningen ska göras när endast delar av en period med studiemedel bedrivits för mer än tio år sedan.

CSN föreslår:

- att 3 kap. 7 § studiestödslagen (1999:1395) ges en annan utformning än enligt förslaget i remisspromemorian, och
- att ikraftträdandet av regeländringen tidigareläggs och tillämpas på ansökningar som enbart avser tid efter den 30 juni 2013.

2. Förslag till förändring

Behov av förtydliganden

Om regleringen kring äldre studieresultat kommer att genomföras i enlighet med förslaget i remisspromemorian bedömer CSN att det finns ett behov av att förtydliga dels vilka utgångspunkterna ska vara för beräkning av den föreslagna tioårsgränsen, dels vad som ska gälla när delar av en studieperiod har bedrivits för mer än tio år sedan.

Utgångspunkter för beräkning av tioårsgränsen

CSN föreslår att beräkningen av om studiemedel bedrivits under de senaste tio åren ska göras med utgångspunkt i den första kalendervecka som den studerande ansökt om nya studiemedel för i förhållande till den sista veckan i den senaste beviljningsperioden. Om mer än tio år förflutit mellan den sista veckan i den senaste perioden som den studerande haft studiemedel för och den första veckan i den nya ansökningsperioden, ska studierna inte anses ha bedrivits under de senaste tio åren.

2013-02-28

I remisspromemorian anges att det bedömts vara lämpligt att använda samma tidsgräns som den som CSN tillämpade före den 1 juli 2010. CSN:s praxis före detta datum innebar att tioårsgränsen beräknades just med utgångspunkt i den första kalendervecka som den studerande ansökt om studiemedel för. Om det var det mer än tio år mellan den första sökta veckan och den sista veckan i den senaste perioden som den studerande haft studiemedel för gjordes ingen resultatprövning.

När delar av en period med studiemedel har bedrivits för mer än tio år sedan

Enligt 4 kap. 2 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel ska CSN i första hand pröva studieresultat från den studerandes senaste beviljningsperiod, d.v.s. den senaste sammanhängande period som den studerande beviljats studiemedel för. Resultaten från hela denna period prövas när den studerande nästa gång ansöker om studiemedel. En fråga som uppstått med anledning av förslaget i remisspromemorian är hur prövningen av studieresultat ska göras när delar av den senaste beviljningsperioden avser studier under de senaste tio åren och andra delar avser studier som bedrivits för mer än tio år sedan.

CSN föreslår att det endast är sådana studier, där hela beviljningsperioden har avslutats för mer än tio år sedan, som ska anses ha bedrivits för mer än tio år sedan. Perioder som har avslutats inom de senaste tio åren bör till sin helhet anses utgöra tidigare studier och därmed medtas i resultatprövningen.

CSN menar att det skulle vara orimligt att i vissa fall endast pröva resultaten från delar av en beviljningsperiod. För det första skulle CSN då behöva beräkna kravet på studieresultat *enbart* utifrån de studier som bedrivits under de senaste tio åren, trots att de studieresultat som läroanstalterna rapporterar, vanligtvis i slutet av eller efter studierna, avser *hela* studieperioden. Det skulle inte vara möjligt att avgöra vilka resultat som härrör från just de studier som bedrivits under de senaste tio åren och resultatet skulle därmed inte med någon säkerhet visa om den studerande har bedrivit studier i normal takt under den del som faktiskt prövas. För det andra skulle beslut som CSN meddelat under de senaste tio åren riskera att bli missvisande. Detta eftersom CSN i varje beslut om studiemedel lämnar information om vilket krav på studieresultat som ställs på den studerande. Med anledning av ovanstående bör gränsdragningen utformas på ett sådant sätt att studieresultatet från den senaste perioden med studiemedel antingen prövas i sin helhet eller inte alls.

Hur skulle ett förtydligande, inom ramen för promemorians förslag, kunna se ut?

Inom ramen för det i remisspromemorian föreslagna bemyndigandet skulle studiestödsförordningen därmed, enligt vad som ovan anförts, behöva ges en utformning med följande innehåll.

Med tidigare studier avses sådana studier som den studerande fått studiemedel för och som har avslutats mindre än tio år före den period som den studerande ansöker om studiemedel för.

CSN får meddela närmare föreskrifter för tillämpningen av första stycket.

CSN förespråkar dock en annan lösning, se vidare nedan.

2013-02-28

Identifierade konsekvenser av förslaget

CSN bedömer att det i remisspromemorian lämnade förslaget i stort innebär en förbättring för de studerande. CSN vill dock uppmärksamma att förslaget även leder till försämringar för vissa studerande. De studerande som riskerar att drabbas negativt är de som ansökt om studiemedel för en termin i taget och de som studerar på komvux.

Studerande som ansökt om studiemedel för en termin i taget

Studiemedel kan lämnas för upp till ett år i taget. Studerande kan välja att ansöka om studiemedel för en eller flera studieperioder (t.ex. terminer) åt gången. Eftersom det är studieresultaten från den senaste perioden med studiemedel som ska prövas kan två studerande, som i praktiken uppvisar samma studieresultat, komma att få olika beslut om studiemedel beroende på om den senaste beviljningsperioden avser en eller flera studieperioder. För att undvika denna konsekvens har CSN beslutat om en hjälpregel i 4 kap. 2 § andra stycket CSNFS 2001:1. För studerande som endast har ansökt om studiemedel för en studieperiod kan CSN, om det är till den studerandes fördel, alltid pröva resultaten från de av de senaste studieperioderna med studiemedel som den studerande hade kunnat ansöka om studiemedel för vid samma tillfälle. Den i remisspromemorian föreslagna tioårsgränsen kommer, i vissa fall, att sätta denna regel ur spel vilket missgynnar de studerande.

Exempel

En studerande har läst följande med studiemedel:

- Läsåret 2002/2003
20+20 veckor på heltid vid högskola
Den studerande har klarat 30+30 högskolepoäng (hp), dvs. 100 procent av studieåtagandet
- Höttermen 2003
20 veckor på heltid vid högskola
Den studerande har klarat 15 hp, dvs. 50 procent av studiåtagandet

Om den studerande ansöker om studiemedel för höstterminen 2013 ska studieresultaten från den senaste beviljningsperioden prövas, vilken är höstterminen 2003. Då resultatkravet för perioden uppgår till 22 hp och den studerande endast har klarat 15 hp är resultaten för perioden inte tillräckliga för att CSN ska kunna bevilja nya studiemedel genom prövning enbart av resultaten för denna period.¹

Enligt CSN:s nuvarande föreskrifter kan CSN dock pröva vårterminen 2003 tillsammans med höstterminen 2003. Resultaten för de båda

¹ 3 kap. 5 § studiestödsförordningen (2000:655)

2013-02-28

terminerna är då tillräckliga och den studerande kan därmed beviljas nya studiemedel.

Med den i remisspromemorian föreslagna tioårsgränsen kommer resultaten från vårterminen 2003 däremot inte att kunna beaktas i resultatprövningen eftersom den terminen ligger mer än tio år tillbaka i tiden. Detta innebär att den studerande i exemplet inte skulle kunna beviljas nya studiemedel för studierna 2013.

En effekt av den i remisspromemorian föreslagna tioårsgränsen blir således att kravet på studieresultat, för ett litet antal studerande, kan bli svårare att uppnå än idag.

Studerande vid komvux

Vid studier på komvux är kravet på studieresultat att den studerande ska klara samtliga poäng som studiemedel har lämnats för. Studerande, som under sin senaste period med studiemedel klarat minst hälften av de poäng som studiemedel har lämnats för, kan dock få nya studiemedel om de under hela sin studietid ligger efter med maximalt 200 poäng, dvs. motsvarande tio veckors studier.² Den i remisspromemorian föreslagna tioårsgränsen kommer att gälla även för prövningen av denna eftersläpning. Den studerande kommer då att kunna ligga efter med maximalt 200 poäng enbart under de studier som pågått de senaste tio åren. I vissa undantagsfall kan detta innebära att den studerande har svårare att nå upp till studieresultatkravet än enligt nuvarande regler.

Exempel

En studerande har under sin senaste period med studiemedel läst under hösten 2003. Tidigare har den studerande också läst på komvux under hösten 2002:

- Hösten 2002
Studiemedel har lämnats för 20 veckor heltid på komvux – motsvarande 400 poäng.
Den studerande har dock klarat 450 poäng, dvs. fler poäng än vad lämnade studiemedel motsvarar.
- Hösten 2003
24 veckor heltid på komvux – motsvarande 480 poäng.
Den studerande har klarat 250 poäng.

Om den studerande ansöker om studiemedel för studier under hösten 2013 ska studieresultaten för studierna under hösten 2003 prövas. Kravet för studieperioden uppgår till 480 poäng, vilket den studerande inte når

² 4 kap. 8 § CSNFS 2001:1

2013-02-28

upp till. Enligt CSN:s nuvarande föreskrift om alternativkrav, där den studerande får ligga efter med maximalt 200 poäng under hela studietiden, skulle kravet för denna studerande uppgå till totalt minst $(880-200=)$ 680 poäng. Eftersom den studerande har uppnått totalt $(450+250=)$ 700 poäng skulle nya studiemedel kunna beviljas.

Enligt förslaget i remisspromemorian ska resultat från perioder som ligger längre tillbaka än tio år emellertid inte beaktas. Detta skulle innebära att den studerande i exemplet skulle få ligga efter med maximalt 200 poäng endast under de senaste tio åren, alltså sedan början av hösten 2003. Resultaten från hösten 2002 skulle då alltså inte få beaktas, vilket innebär att CSN, på grund av bristande studieresultat, inte skulle kunna bevilja nya studiemedel.

En effekt av den föreslagna tioårsgränsen är alltså att kravet på studieresultat, för vissa studerande, kan bli svårare att uppnå än enligt dagens regler. Det bör dock påpekas att denna konsekvens endast bedöms uppstå för ett ytterst begränsat antal studerande och att avgränsningen till prövning av resultat för endast de senaste tio åren i de allra flesta fall kommer att vara till fördel för den studerande.

CSN:s förslag till lösning på de identifierade problemen

CSN föreslår följande lydelse av 3 kap. 7 § studiestödslagen (1999:1395).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §

I andra fall än som anges i 6 § ska det göras en prövning av den studerandes tidigare studieresultat. Studiemedel får lämnas till en studerande som har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Om det finns särskilda skäl för det, får studiemedel lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara

I andra fall än som anges i 6 § ska det göras en prövning av den studerandes tidigare studieresultat. Studiemedel får lämnas till en studerande som har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Om det finns särskilda skäl för det, får studiemedel lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.

Studiemedel får även lämnas om den studerande inte har bedrivit sina tidigare studier i normal takt, om den senaste perioden med studiemedel i sin

2013-02-28

studier i normal takt.

belbet ligger mer än tio år tillbaka i tiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vad som ska anses vara studier i normal takt.

CSN har tidigare efterfrågat en *möjlighet* att, vid resultatprövningen, bortse från äldre otillräckliga studieresultat, när detta skulle vara till fördel för den studerande. Genom det förslag som lämnats i remisspromemorian ska dock resultat som är äldre än tio år *aldrig* beaktas. Detta får visserligen den önskade konsekvensen att studerande med otillräckliga studieresultat som ligger långt tillbaka i tiden kan beviljas nya studiemedel utan prövning av studieresultaten, men det får också i vissa fall konsekvensen att vissa studerande, som enligt nuvarande regler skulle kunna beviljas studiemedel, inte längre kommer att kunna få ett bifall. Detta berör som sagts de studerande som sökt för en termin i taget samt studerande vid komvux.

CSN ser inte att det, med den skrivning i 3 kap. 7 § studiestödslagen som föreslås i remisspromemorian, går att undvika båda de ovan beskrivna negativa konsekvenserna för de studerande som ansökt om studiemedel för en termin i taget och för de studerande vid komvux. För att undvika att studerande ska drabbas negativt på grund av regeländringen bedömer CSN att 3 kap. 7 § studiestödslagen bör ges en annan utformning än den i remisspromemorian föreslagna.

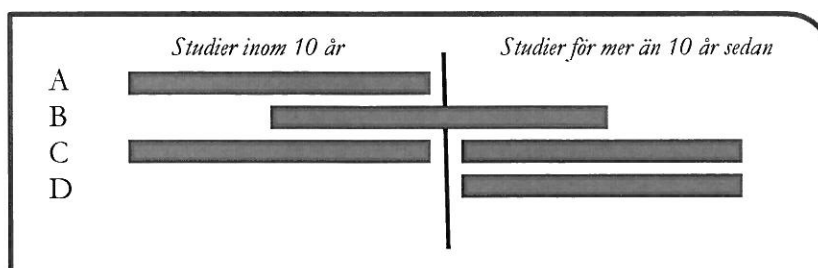
Med det förslag på skrivning i 3 kap. 7 § studiestödslagen som CSN lämnat ovan kommer varken de som sökt studiemedel för en termin i taget eller de som studerar vid komvux att drabbas negativt. Dessutom ligger i förslaget en lösning på vad som ska gälla om endast delar av en period med studiemedel har bedrivits för mer än tio år sedan. Med CSN:s förslag kommer dock behovet av att närmare definiera utgångspunkterna för beräkningen av tioårsgränsen att kvarstå. CSN bedömer att det bemyndigande som ges CSN i 3 kap. 5 § tredje stycket studiestödsförordningen ger utrymme för CSN att föreskriva hur beräkningen av tioårsgränsen ska ske. CSN anser då som nämnts att tiden ska beräknas från den sista veckan i den senaste beviljade perioden till den första veckan i sökt period. Är det mer än tio år däremellan ska nya studiemedel kunna beviljas trots bristande resultat.

Sammanfattande bild av de olika alternativen

I detta avsnitt illustreras skillnaden mellan det förslag som lämnas i remisspromemorian och CSN:s förslag på en annan lydelse av 3 kap. 7 § studiestödslagen.

2013-02-28

Perioder med studiemedel

För studier som har bedrivits enligt scenario A, när samtliga studier bedrivits under de senaste tio åren, ska ett krav ställas för hela studiestödsperioden oavsett vilket lagförslag vi utgår ifrån.

I scenario B är det av betydelse hur prövningen ska göras när endast delar av en period med studiemedel bedrivits för mer än tio år sedan. Prövningen blir olika beroende på hur regleringen kommer att se ut.

1. Resultatkrav i enlighet med förslaget i remisspromemorian: Endast den del av den senaste beviljningsperioden som är att betrakta som *tidigare studier* (studier inom tio år) prövas. Detta medför att bedömningen av om den studerande har läst i normal takt kan bli missvisande och att information som CSN lämnat i tidigare beslut till de studerande blir missvisande. Dessa konsekvenser är dock beroende av utformningen av studiestödsförordningen.
2. Resultatkrav i enlighet med CSN:s förslag: Enligt CSN:s förslag ska *hela* perioden prövas trots att delar av perioden ligger längre än tio år tillbaka i tiden, eftersom perioden med studiemedel *avslutas* inom tioårsgränsen. Detta medför en korrekt bedömning av om den studerande har läst i normal takt och att CSN gör prövning av resultat på ett konsekvent sätt i enlighet med vad vi tidigare har meddelat de studerande.

I scenario C infaller hela den senaste perioden med studiemedel under de senaste tio åren. Denna period ska därmed resultatprövas. Prövningen blir dock olika beroende på hur regleringen kommer att se ut.

1. Resultatkrav i enlighet med förslaget i remisspromemorian: Endast den del som är att betrakta som *tidigare studier* (studier inom tio år) prövas. Om resultatet från denna period är otillräckligt finns det inte utrymme att tillämpa regeln om ej sämre läge enligt 4 kap. 2 § andra stycket CSNFS 2001:1, även om de två studiestödsperioderna i C skulle kunna rymmas i samma beslut. Om studierna har bedrivits på komvux räknas både ordinarie och alternativa kravet för perioden *inom* tio år. Möjlighet saknas att ta hänsyn till studierna som bedrivits för mer än tio år sedan. Detta kan vara både till fördel och till nackdel för den studerande, beroende på hur studieresultaten varit fördelade.
2. Resultatkrav i enlighet med CSN:s förslag: Då den senaste perioden med studiemedel ligger inom en tioårsperiod från den första sökta veckan i ansökan ska

2013-02-28

studieresultatet från hela perioden prövas. Ett resultatkrav fastställs helt i enlighet med de regler som gäller idag. En prövning enligt 4 kap. 2 § andra stycket CSNFS 2001:1 kan göras, och för komvuxstuderande beräknas det alternativa kravet för samtliga tidigare studier.

Studier enligt scenario D leder aldrig till att studiemedel ska prövas då studierna i sin helhet bedrivits för mer än tio år sedan.

Vid en prövning i enlighet med CSN:s förslag till 3 kap. 7 § studiestödslagen så spelar tioårsgränsen ingen roll så länge vi konstaterar att studierna inte avslutades för mer än tio år sedan. Perioden ska prövas på samma sätt som görs idag.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

CSN föreslår att regeländringen bör träda i kraft så tidigt som möjligt efter den 20 maj 2013 och tillämpas på ansökningar som enbart avser tid efter den 30 juni 2013.

Om de nya reglerna träder i kraft den 1 juli 2013 utan några övergångsbestämmelser innebär detta att de ska tillämpas på alla ärenden som beslutas från och med den 1 juli 2013, oavsett vilken period ansökan avser. Detta gör att de nya reglerna kan komma att tillämpas även på ansökningar som avser tid före den 1 juli 2013. De nya reglerna skulle också komma att vara tillämpliga vid omprövning av äldre ärenden, vilket innebär att betydligt äldre studieperioder skulle komma att omfattas.

CSN föreslår därför att de nya reglerna endast ska tillämpas på ansökningar som i sin helhet avser tid efter den 30 juni 2013.

Eftersom CSN inte kan fatta beslut i ärenden i enlighet med de nya bestämmelserna innan dessa har trätt ikraft föreslår myndigheten att ikraftträdandet tidigareläggs. Annars måste CSN antingen fatta beslut i enlighet med de nuvarande bestämmelserna fram till den 1 juli 2013, även för ärenden som avser tid efter detta datum, eller bordlägga ansökningar i väntan på ikraftträdandet i syfte att nå ett mer likriktat resultat i lika ärenden. CSN har dock inte någon obegränsad möjlighet att bordlägga ärenden.

CSN planerar att produktionssätta de systemlösningar som möjliggör en hantering av de nya villkoren den 20 maj 2013. CSN föreslår därför att de föreslagna förändringarna träder ikraft så snart som möjligt därefter.

3. Förslagets konsekvenser

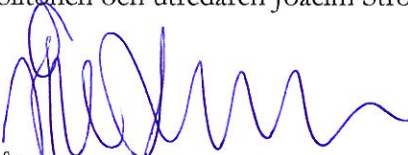
Ekonomiska och administrativa konsekvenser

Om tioårsgränsen ska beräknas i enlighet med CSN:s förslag, alltså på så sätt att ingen resultatprövning ska göras om mer än tio år förflutit mellan den sista veckan i den senaste beviljade perioden och den första sökta veckan, kommer detta endast att kräva ett systemarbete om ca 10 timmar. Detta beräknas kosta ca 5 000 kr. Om det däremot

2013-02-28

beslutas om en rak tioårsgräns räknad från första sökta veckan, på så sätt att de delar av en beviljningsperiod som ligger minst tio år tillbaka i tiden inte prövas, och de delar som ligger inom tioårsperioden ska prövas, krävs en större omställning hos CSN. Detta kommer över huvud taget inte att kunna hanteras maskinellt. Att ställa för en manuell resultatprövning i dessa lägen bedöms ta 50 timmar att åtgärda, vilket beräknas kosta ca 25 000 kr. Till denna kostnad kommer då även kostnaden för att varje sådant ärende ska hanteras manuellt, vilket uppskattningsvis bedöms medföra merarbete om ca 150 timmar per år. Förslaget leder då inte heller till den förenkling för CSN som redogjorts för i remisspromemorian.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åke Svensson efter föredragning av verksjuristen Pernilla Björck i närvaro av utredaren Michael Backman. I arbetet med remissvaret har även förvaltningsledaren Sara Bengtsson, verksamhetsutvecklaren Markus Siitonen och utredaren Joacim Strömblad deltagit.

Åke Svensson

Pernilla Björck